

MAGYAR IZRAELITA.

Hitfelekezeti érdekű hetilap.

Kiadó: **Leitner M. L.** könyv- és könyvnyomtatás-ajánló.

Felelős szerkesztő: **Tencer Pál.**

Előfizetési feltételek:

Pesten házhozhordással, vidékre postai
szétküldéssel.

Egész évre 6 frt. fél évre 3 frt.

Szerkesztői iroda:

Deák Ferencz-utca 5-ik szám, 2-ik emelet,
hová a kéziratok intézendők.

Megjelenik minden csütörtökön egy egész iven.

Hirdetményekért a 30 krnyi bélyegdíjon fölül
egy félhasábos petsor után 3 kr. számítatik.

Congressusi előzmények.

—z— A midőn azon szabályokról, melyek szerint az országos közgyűlés tagjai választandók lesznek, véleményünket elmondani készülünk, természetesen nem lehet szándékunk, részletesen kidolgozott javaslatot nyújtani, hanem csak néhány általános elvet akarunk megállapítani, melyekről úgy hiszszük, hogy velők a magyarhoni izraeliták óhajait fejezzük ki, és melyekről úgy reméljük, hogy a bizottmányilag kidolgozandó választási szabályok alapját képezendik.

Egy bécsi lapban azt az eszmét találtuk, habár csak odavetőleg megpendítve, miként a választási szabályokat különös gonddal kell szerkeszteni úgy, hogy általuk a haladás embereinek eleve tulsúly biztosítsák. Ezen bécsi lap oly egyéntől veszi inspiratióit, kinek ez országban hitfeleinkre, hála Istennek, semmi befolyása nincsen. Részünkről határozottan visszautasítjuk azon insinuatit, mintha mi m e s t e r s é g e s m a j o r i t á s t teremteni, és így bármily tendenciákat hitfeleink valóságos majoritásának ellenére megvalósítani óhajtának. Ugy hiszszük az összes magyar zsidó értelmiség indignatióval fordulna el ilyen immoralis eszköztől.

A magyar zsidó értelmiségnek, a congressus indítványozóinak és barátjainak céljai és tervei olyanok hogy azokat a magyarhoni izraeliták nem majoritással, hanem egyhangulag fogják magukévé tehetni.

Jól tudjuk, hogy vannak ritualis, és vallástanítási kérdések, mikre nézve nem mindnyájan vagyunk egy véleményben, de sőt ezután sem leszünk azok. — Egy-némelyikünk orgonaszó mellett dicséri Izrael Istenét, míg a másik világért sem mondaná el imáját oly zsinagógában, melynek nem a közepén áll az almemor. Ez így van, és ez így lesz ezután is, és mi ünnepelesen kijelentjük, miként ezt a kérdést „ne nyulj hozzám“nak tekintjük.

A szabadelvű magyar zsidó értelmiségnek nem szabad, és nem lehet megtagadnia az ember legelső legszentebb jogát, a vallás, a lelkiismeret, a meggyőződés, a gondolat szabadságát!

Következésképpen nem csak a jelen congressus nem avatkozhatik ezen dolgokba, de még a jövőben sem tartjuk képzelhetőnek, hogy hasonló ügyekben a községek az illetékes szakértők — névszerint rabbinusaink-mellőzésével intézkedjenek.

Ellenben megkivánjuk azt is, hogy a mi a községi administratióra tartozik, abba a rabbinus urak ne avatkozzanak és óvakodjanak holmi hierarchikus kezdeményektől, mert ezeknek teljes erőnkől utjokat álland-

juk. — Ezen megjegyzésünk egyaránt szól úgy a bal, mint a jobb oldalnak.

A laicusok congressusa egyedül a községi administratió minden ágainak szervezésével és rendezésével fogván foglalkozni, nem tudjuk kiből álljon elő a majoritás vagy minoritás olyan kérdésekben, melyekre nézve mindannyian tökéletesen egyetértünk.

Mi legalább úgy tartjuk, miszerint egész Magyarországon nincsen oly zsidó töredék, legalább olyan, melyet tényezőként számba kellene vennünk, — a mely hitközségeink autonomiáját akár az állam gyámságának, akár valamely hierarchicus consistoriumnak, vagy országos rabbinatusnak fel akarná áldozni.

Hasonlóképpen nem lesz a magyarhoni zsidók között senki, a ki azt kívánja, hogy az országos iskolai pénzalap hováfordítására hitfeleink jövőben se legyenek semmi befolyással, és hogy ezen pénzalap hováfordításánál jövőben se legyen valamennyi hitközségre egyenlő méltányos tekintet.

Valóban nagyon meglepő dolog volna, ha ezekben a kérdésekben nem határoznánk egyhangulag!

E részbeli terveink ellen eddig legalább még nem találtunk oppositit, — és a mesterséges majoritás keresésnek nem is lehetne más hatása, minthogy oppositit, a mely még nincs, ezután teremtene.

Oppositit nem ugyan valóságos terveink ellen, hanem azon még sokkal konokabb, és okokkal meg nem győzhető oppositit, melynek egyedüli forrása a bizalmatlanság, a félelem, hogy bevallott céljaink csak ürügyek, melyeknek palástja alá más, titkolt törekvéseket takargatunk.

Épen a választási szabály kidolgozásánál leszen leginkább módunkban ezen bizalmatlanságot elhárítani.

Mi részünkről csak két irányelvet tűzünk ki. Legyen a választási szabály először igazságos, másodsor kivihető.

„Viribus unitis.“

III.

Az „Izraelita magyar egyesület“ szervezetét illetőleg még következőket kívánnék megjegyezni:

A humanistikus célokat követő egyesületek mind, két kategóriára oszthatók, a mennyiben tudniillik vagy a tagok személyi tehetsége s haszonvehetősége eredményezte az egyesülés létrejöttét, vagy pedig mennyiben a tagok személyiségének tekintetbe vétele nélkül csupán azok anyagi közreműködése vétetik igénybe.

Klubbunk az első irányt követné és csak is azon esetben ösmerhetnök el hivatott szószólónak a zsidó ügyek kérdéseiben, ha minden egyes tagja a szellemi arisztokratia valódi képviselőjének lesz tekinthető.

Habár a magyar egylet is tart igény arra, hogy ily válogatott körnek tekintsék; mégis minekutána alapszabályai szívesen iktatnak minden fizető hazafit a tagok lajstromába, kizáró jellemét tisztán fön nem tartatá, és így kellemetlen vegyletét mutatja olyan egyletnek, mely joggal követelheti ugyan egyrészt, hogy nemes törekvései támogatásában a főváros legjelesbjei vegyenek részt, de másrészt még sem vonakodik, tagjai sorát oly rétegekből is kiegészíteni, melyek a műveltség sokkal alacsonyabb polczán állván, jogos félelmet gerjesztenek az iránt, valjon nem lehetne-e hogy a polyva felszínre kerekedik, míg a nehéz buza lefelé süllyed.

Hiába utalnának a párizsi, „Alliance israelite universelle“ fényes eredményeire, a német „Institut zur Förderung der israelitischen Litteratur“ czimű vagy más ily nemű egylet örvendetes és virágzó működésére; hiába — hivatkoznának ezekre, hol az egyes tagok személyes érintkezésbe nem jönnek egymással. A résztvevők nagy tömege itt sem bír befolyással az ügyek vezetésére. Ez egyletek kormányzói közt egy Maurice Munk, Adolph Crémieux, Dr. Philipipson s hason férfiak nevével találkozunk, míg a tagok nem személyi tettejük, hanem csupán anyagilag pártoljuk egyletük céljainak kivételét.

Klubbunk tehát kizáró jelemmel fogna birni míg az Izraelita magyar egylet mindenkinek nagyon hozzáférhető.

Jól tudom ugyan, hogy ezen tervet a demokratikus elv mellözésével fogják vádolni, hogy a tapasztalati élet azon számos tüneményére hivatkozhatnának, melyek bizonyítékul szolgálnak arra hogy egy vállalatnak annál kedvezőbb a sikere, minél szélesebb alapon nyugszik annak szervezete. Ezt mutatja például a pósta, a sürgöny ügy, a vasutak stb. fejlődési története, ily föltételek mellett tudta a német „Nationalverein“ és sok más ilyen egyesület ügyét oly messzire vinni.

És így valóban nem lehet tagadni, hogy a klubb az általános részvét meleg ölében sokkal gyorsabban érné el virágzási korát, sokkal rövidebb idő alatt válhatnék tekintélyes hatalommal bíró tényezővé, mintsem a nélkül. De ennek elérésére nem szükséges, hogy a klubb a szellemi arisztocratiát őrző exclusivitásából kivetköztessék. Nem szükséges egyéb, minthogy rendes tagjai mellé még pártoló tagoknak is engedjen helyet, kik oly szerény évi járulék mellett léphetnének az egyletbe, hogy az alsóbb vagyontalan osztályok is vehessenek részt annak működése támogatásában. A klubb ily szervezet mellett még a vidéken is szép számú sereget gyűjthetne zászlaja alá, és ennek következtében országos érdekeinknek méltó képviselőjének fogna tekinthetni.

IV.

Végül még egy különbségét akarnék néhány szóval kiemelni, mely az egylet és a klubb közt fenáll. Ez tudniillik amaz eszményies szellem, melyben a magyar egylet alkottatott, míg a klubb nagyon is realis, nevezzük bár prózai mellékdolgokkal állana kapcsolatban. Fölötte nemes és dicséretre méltó ugyan azon törekvés, mely százakat tisztán szellemi forgalom céljá-

ból össze tudott tartani. De fájdalom, az efféle transcedental iránynak hodoló egyletek felette könnyű lebke természettel is szoktak birni, és legkisebb zord léghuzam által legérezhetőbben megrázkodtatnak.

Azon kérdés megoldására azonban, hogy tudja-e magát fentartani egy olyan elitt-kör mely — az efféle klubbok egyéb kellemességei kizárása mellett — tisztán szellemi élvezeteket nyújt tagjainak; elegendő lesz említeni, hogy míg például a nemzeti kaszinó, a kereskedői klubb, a Lloyd társaság stb. termei legsűrűbben látogattatnak, addig a Kisfaludy társaság legutóbbi nagy fontosságú ülésén 17 mond tizenhét tag vala jelen! addig míg az akadémia s a tudományos társaság ülésein is csak nagyon csekély számú publikum jelenkezik. És e bajban sinlódik egyletünk is, melynek termi szintén nem vétetnek tulságosan igénybe.

A részvét hiánya a nagy közönség részéről indifferentismust idézett elő még ott is, hol eddig a legnagyobb buzgalom mutatkozott, mi az egylet tevékenységét igen természetesen nagy mértékben megakasztotta.

Nem volna-e tehát célszerűbb, ha a magyar egylet ez irányban is a klubbok jellemét ölténé magára?

Berekesztem ezennel cikkemet, mert nem akarom az olvasókat meg másodrendű kérdések fejtegetésével untatni.

A mondottakban csak körvonalalaiban akartam esetelni azon módosításokat, melyek szerény nézetem szerint, legüdösebb befolyással lennének az egylet további fejlődésére. Bátorokodom ezeket — tekintettel a közelgő közgyűlésre — az „Izraelita-Magyar-Egylet“ tagjainak figyelmébe ajánlani. —

Ben David.

L a p s z e m l e.

A fővárosi tekintélyesebb magyar lapok mult számunkban hozott, az izraelita tanító-képezde és mintatanodára vonatkozó cikkünket önálló megjegyzésekkel ellátott kivonatban közlik. Nem lesz tán fölösleges, ha az érdekes kivonatokat lapunkban regisztráljuk. A „Pesti Napló“ ekképen nyilatkozik:

„Tavaly a „Pesti Napló“ és az összes magyar sajtó adatokkal kimutatta, hogy a helybeli izraelita mintatanoda és főképen a vele kapcsolatos tanítói képezde Cseh- és Morvaországból importált tanítói végképen képtelenek arra, hogy magyar zsidó gyermekeket vagy épen magyar zsidó tanítókat neveljenek. A lapok felszólalása — mondja a „Magyar Izraelita“ tegnapi száma — ezen intézetnek nem ártott. Az illető tanítók nevelték a világot, kinevelték a megtámadókat, mert jól tudták, hogy a provisoriumbeli kormány még támogatja törekvésüket. Minthogy azonban a viszonyok változtak a „Magyar Izraelita“ méltán azon erős meggyőződésben él, hogy a magyar ministerium a zsidókat legfontosabb iskolájuk időszerű átváltoztatásában szívesen fogja gyámolítani. A „M. I.“ végre ezen igen fontos iskola sorsát a vallás és közoktatási ügy minister úr kegyes figyelmébe ajánlja, és méltán hiszi, hogy a magas kormány az illető tanítók, főképen Lederer igazgató eltávolításáról minél hamarább gondoskodni fog.

A „Hon“ következőleg szól:

A magyarhoni zsidók erkölcsi érdekeit jelesen képviselő „Magyar Izraelita“ utóbbi száma a magas kormány figyelmébe ajánlja a helybeli izraelita tanítói ké-

pezdét és a vele kapcsolatban levő mintatanodát, mely intézetekben még mindig a „Bach-Thun féle kormány által importált cseh és morvatanitók szerepelnek.“

Valóban sajtóságos volna, ha a jelen kormány is megtünné ezen egyéneket; kik több évig a magyar zsidókat germanizálni törekedtek és korántsem bírnak azon képességgel, hogy izraelita gyermekeket vagy épen izr. tanítókat neveljenek.“

Egy lapunkhoz beküldött nyilatkozatból arról értesülünk, miszerint többen rossz néven vették, hogy Lederer igazgató urat a többi tanítóknál még élesebben támadtuk meg. A ki tudja, hogy Lederer ur nem csak a magyar nyelvben járatlan, hanem még a héber nyelvtan elemeit sem ismeri megtámadásunkat még gyengének tartandja. Sőt, eltekintve Lederer ur irányától, eltekintve annak múltjától legbensőbb meggyőződésünket fejezzük ki, midőn azt állítjuk: nem avatott az ügyben, nem zsidó, de legkevésbé magyar zsidó az, ki egy magyar izr. népiskola vagy épentanítói képezde élén Lederer igazgató urat óhajtja.

A congressus tárgyában.

A pesti izraelita hitközséghez a vidéki testvérközségektől beérkezett nyilatkozatok közül ezuttal a következőket közöljük: (Folytatás.)

Mélyen Tisztelt Testvérközség!

Midőn a nagyméltoságu magyar királyi oktatásügyi ministeriumhoz benyújtott nagy honderőjű emlékirata hű másolatának szives átküldéséért hálás köszönetünket a f. é. Május 19-én tartott közgyűlés 108 sz. a. határozata által ezennel kifejezzük, örömmel nyilatkoztatjuk ki egyszersmind, miszerint az azon emlékiratban kifejtett elvek s nézetek szívünk legbensőbb ohajjaival találkoznak, s így azt egész terjedelmében minden további megjegyzés nélkül elfogadjuk s magunkévá tesszük.

Azonban nem mulaszthatjuk el a kérdéses emlékiratra több hazánkbeli testvérközségtől beküldött és a „Magyar Izraelitában“ közlött válaszokban tett észrevételek némelyikére szerény véleményünket kimondani.

Azok közt különösen két körülmény nem kerülhetett el figyelmünket, mit hallgatással mellőznünk nem lehet; — az egyik szerint ugyan is némelyek községi belügyeink rendezését a majdan valahára tán mégis? — bekövetkezendő emancipatio idejére halasztani szeretnék; a másik pedig abban összpontosul hogy az egybehivandó összgyűlésre csak kevés, például meggyenkint egy — két küldött választassék, nehogy azon esetre ha községenként választatnék egy egy képviselő, ezek közt oly egyének is találkozzanak, kik a korszerű haladástól irtozván a czélba vett üdvös intézkedések keresztülvitelében gátul szolgálának. —

Az elsőre nézve megjegyezzük, miszerint egyrészt magában az emlékiratban eléggé világosan ki van fejtve, hogy belügyeink rendezésének semmi köze az emancipatiohoz; más részről pedig az emancipatio szempontjából is, annyival szükségesnek látszik községi intézményünk mielőbbi czél, — s korszerű szervezése, miután tudomásunkkal hazánkban keresztien testvéreink között, fájdalom nem kevés számmal! olyanok is találkoznak, kik törvényes egyenjogositásunkat nem a természetől öröklött jognak tekinteni — hanem azt bizonyos műveltségi fokozathoz kötni akarják. Már pedig ezen oknál fogva is, csak előnyünkre szolgálhat, ha községi s azzal kapcsolatban iskolai intézményeink kellő szervezése által életrevalóságunk elég jelét adván, az által is bebizonyítsuk, miszerint hazánk

szabad polgárai között méltó helyet elfoglalni nivatva vagyunk.

Az utobbira nézve azon körülményre utalunk, hogy miután ama községi szervezetet a legszélesebb alapu autonomiára fektetnünk kell, már annál fogva sem szabad az egyes hitközségektől a választási jogot megtagadni, nehogy közülök azok, kik az így életbe léptetendő szervezeti intézkedéseket mintegy oktrojának tekintvén, azok ellen méltó panaszt emelhessenek, s netáni egyenletlenkedési viszketegöknél fogva annál jogositottabbnak véljék magukat belügyeikben azokat teljesen mellőzni.

Kik pedig attól tartanak, hogy a községenkénti választás utján oly elemek is felvétetnének az összgyűlésbe, kik kóros jellemüknél fogva a vizsály magvát olhintvén annak jelesebb organumaira is zibbasztolag hatnának: azoknak megnyugtatósul mondhatjuk, miszerint tapasztalat folytán magyarhoni hitrokonink újabb időben kevés kivétellel a kor intéseit kellőleg felfogván, az abból folyó követelményeknek hódolni mindenkor készeknek mutatkoznak s így remélhető, miszerint az összgyűlés czélszerű s üdvös intézkedései annál kevesebb akadálylyal találkozandnak, a mennyiben azokban vallási reformok szóba sem jövendnek.

Ezeknélfogva észrevételeinknt az igen tisztelt testvérközség szives figyelmébe ajánlva kérjük, miszerint böles s tapintatos kezdeményezését folytatva, az egybehivandó összgyűlés s annak tárgyára vonatkozó előlegesen kidolgozott program iránti szükséges intézkedéseit mielőbb fogamatba vonni, s az ügy menetéről, minket annak idején értesíteni méltotassék. Részünről minden tekintetbeni támogatásunkat a legnagyobb készséggel felajánljuk.

Kik is vagyunk az igen tisztelt testvérközségnek,

Hod Mező Vásárhelyt 1867 Május 30-án,

leghivebb elv- és hitrokonai.

Ujhelyi H. Lipót elnök.

Grossmann Ignacz hitk. jegyző.

Tisztelt előljáróság!

Az izr. hitközségekhez intézett, f. hó 14-én kelt körlevelét a cultus minister ó nméltóságának benyújtott emlékirat bemellékelt másolatával együtt megkaptuk. —

Mi is osztjuk azon nézetet, hogy csak is hazánk összes községei által függetlenül választott képviselőlet lehet hivatva hitrokonaink igaz kívánalmait tolmácsolni és hogy csak ilyen jogos szavazat osztalékon alakuló — gyülekezet van jogositva higgadt tanácskozás után többségi határozatát a magas kormány-nak javaslatkép ajánlani. —

Ha tehát ő nnga az emlékirat folytán az ohajtott gyülekezet egybehivatását alkalmasnak fogja tartani, mi teljes elégtelen fogjuk magunkat egy utasítással ellátott küldöttség által képviseltetni. —

Seged, 1867 ápril 29-én.

Testvéri barátsággal

a szegedi izr. hitközség előljárósága

Politzer Salamon elnök.

Reitzer Jakab községi előljáró.

Külföldi szemle.

Alig hangzott el a szerbiai zsidóknak az egész művelt világban megütközést okozott panasza a szerb senatus középkori barbárságra emlékeztető határozatai fölött és már egy újabb, az illető zsidókra nem kevésbé

gyötrő mint hatalmaskodó elnyomóikat megbélyegző tényt kell registrálnunk ismét a felekről. És ezt a quandmème alkotmányával dicsekvő és a legszabellvőbb német államból importált fejedelemmel élén a francia műveltséget majmoló Rumanjából kell hallani.

Jassy az ország első rangu városa képviselő testülete által a következő határozatokat hozta.

1. A zsidóknak tilos házakat, jószágot venni vagy akár bérelni.

2. A földbirtokosoknak tilos a koresmárolást zsidónak bére adni.

3. Hasonlóképen megtiltatik, hogy Jassy városában a zsidó pálinkát mérjen, vagy fűszerkereskedést nyisson :

4. A kóborlók Jassyból kiutasítandók Izmailba.

És ezen határozatokat a belügyminister megerősítette.

Ez által ezen határozatok országos erejük lettek és főleg a tavasz 4-dik ponttali bekolonázás által systematikus spanyolországi zsidóüldözést hirdetnek, mert ki nem kóborló Jassyban mihelyt zsidó. Azt halljuk, ha hosszú ódivatu kabátja van eo ipso kiutasítatik, és ez ellen a francia vagy osztrák utlevél sem biztosít. A gyávaság és a vakmerőség oly párosulását, mint a határozat ezen utolsó pontjában látunk, keleten is csak Romániában találhatunk fel. Félnek a francia műveltséggel hivalkodók a közvélemény előtt nyíltan kimondani, hogy a zsidókat ki kell kergetni az országból, de elég gonoszak és csalárdok a kóborlókról a zsidókkal együtt szólni, in praxi pedig csak a zsidókat kóborlóknak tartani.

Elég nekünk e tényeket csak registrálni, az ítéletet nem mi mondjuk ki; szóljon a nagy világ!

T A R C Z A.

Az izraelita nő.

II.

Értekezés Lelio della Torre tanártól.

Ha Mózes törvényeit olvastuk okvetlenül azon meglepő s igaz meggyőződésre jutunk, hogy az izraelita nő sokkal jobban részesült az örökkévaló gyöngéd s hízegő gondosságában, mint a férfi.

Miss Aguilár.

The Women of Israel.

I.

Izrael népe, mely bár keletről származott, s huzamos ideig ott állandóan is lakott, azért még sem sajátítá el az őt környező elpuhult s kéjencz népeknek szokásait. Sajnos körülmények, melyek által egy kis családból nagy nemzetté alakult; megviselések, melyeket kiállania kellett mielőtt a rendes népek soraiba juthatott; ama birodalmak szörnyű példája, melyek inkább saját kicsapongásaik, mint ellenkéz által lettek feldúlva; és végre egy szigorú és szentesített törvény, mely őt a bálványimádók káros közösségétől távol tartá, s mely hogy a birtok — egyenlőséget megóvja, előmozdította a földmívelést s pártolta a munkásságot! mindez nagy befolyással volt arra, hogy az izraeliták között a patriarchalis életmód fentartassék, Később ha követték is az ázsiai népek elfajultságát, ez csak pillanatnyi önmegfeledés volt, mely ez ősi szokásokon semmit sem változtatott; sőt később az ez által származott szörnyű nyomor által kijózanítva, csak annál szorosabban ragaszkodtak azokhoz. És így az események egyösülvén a polgári s vallási intézkedésekkel, oda hatottak, hogy az Izraelitákból egy oly nép alakult mely Ázsia többi kéjencz és bujálkodó népeitől egészen különböző volt.

Egy ily földmívelő szegény, s elégedett népnél, melynek alkotmányossága egyenlőségen alapszik, s a melynek ha nem is az önmegtágadás, de a mértékletesség vallástörvénye, ily egy népnél a feleség szükségesebb mint bár máshol, mivel férje még a mezei munkában is megosztozik. Itten őt nem lehet egy alárendelt, a bujaság szolgálatának, s csak a szaporítás eszközüül teremtett lénynek tekinteni. Történet s vallás, szokások s törvények tanúsítják, hogy az izraelita nő szabad volt s a férj — mint a kívül egyenjogú — feltétlen tiszteletében részesült. S nemcsak hogy mint az ázsiai nő lealázva nem volt, de méltóságának öntudatában a legnemeslelkűbb érzelmekre is képes volt felemelkedni, osztozván minden a haza és vallást illető ügyekben.

Az ősapákon kezdvén, mindjárt meggyőződhetünk hogy ők, kiknek életmódjuk mindenkor példánykép maradand az utódoknak, hogy ők a nőt soha sem tekintették rabszolgának. Ábrahám, bár gyermektelen volt, Sára engedelmé nélkül más feleséget nem vett; Izsák meghallgatá Rebekka tanácsait; és Jákob bár sokszorosan megcsalva Labantól nem parancsolá feleségeinek hogy őt futásában kövessék. De hogy őket mégis rábírhassa, közlé velök a mennyei szózatot, mely őt erre felhívá s kinyilatkoztatá az atyjok által irányában elkövetett igazságtalanságokat. — És vajjon hol lehetne hűségesebb és gyengédebb szerelemnek példáját találni, mint a melyet ugyan ő Rachelje iránt tanúsított, a kiért annyit el is követett.

Az egyptomi rabszolgaság közös veszélyei és sanyaruságai okot adtak a házassági kötelékek szorosabb egyesítésére. A feleség mindinkább nélkülözhetlen lón a férjnek. Ildomoságban és bátorságban egyaránt kelle vetelkedniök, hogy az alig napvilágra jött, s már is halálra ítélt figyermeket a kegyetlen egyptomiak figyelmétől elvonhassák. A szerencsétlenség, a kölesönös vigasz s segély szüksége kiegyenlített minden különbséget, áttört minden korlátoltságot és felosztott minden társadalmi fokozatot. Az ellenben ki csak szolgaságra s vak engedelmesre született, ki magát csak mások akarata néma eszközüvé látja lealázva: az csakhamar megvetendővé válik saját szemeiben, minthogy képtelen minden merész s nemeslelkű tette, s kinek főképp szíve ihletlen marad minden nemzeti függetlenséget illető érzelmektől. —

Ellenben az izraelita nő, csak egy a történelemből vett példa után is itélve, szerető és hőslökűség csodáit mivel ez aggodalmas időkben. Mozes anyjának sikerült — Isten tudja mi esellel, s mily aggodalmak között — fiát három hónapig titokban megőrizni; és midőn végre mégis kényszerítve lett Farao kegyetlen törvényének engedelmességre és gyermekét a Nilusba kitenni, mennyi elmés ovatosságot tanúsított itt a gyermek halálát késleltetni vagy tán életét meg is menteni! Mily aggodalommal állt ott lesben a nővér, megtudni: vaj mi történik a fiúcskával! S mi ügyességgel tudta ez felhasználni a király-leánynak öcsese iránti szánakozását! És ily mogható események vaj mi gyakran fordulhattak elő e szomorú időkben! Egy másik példáját az anya — és nőszerepetnek nyujt ugyan ezen Mózesnek neje, a ki t. i. midőn egy angyal megakará férjét ölni, mivel fiának körülmötélését elmulasztotta, ő maga bátran és gyorsan végrohajtá az elmulasztott szertartást, s megmenté férjének életét. — A vorostengoron való átmenetelnél

pedig nemesak a férfiak keltek hála — és dicsőenekre, de a nők is, Miriam a jónő — vagy ha úgy akarjuk: költőnő — vezénylete alatt, zeno, táncz s ének mellett ünnepeik e rendkívüli oseményt.

Az izraelita nők honszeretetéről szintén több osemény tanuskodik. Ők éneklék meg a híres bajnokok dicső tetteit; ezt bizonyítják azon nők, kik Dávid hőstetteit dicsőítve, Saulnál ezáltal irigységet s féltékenységet keltettek. (Sám. 1-ső 1867. Salamon 68. 26.) Ha a proféták egy közelgő balesetet jósoltak a nőket jajveszékésre szoliták, (Jezsaias 32. 9. 12. Jeremias 9. 16—10.) és a történelemben szinte találkozunk oly nők emlékeivel, kik a nemzetet részben vagy egészben mentették volt meg. (Birák 4. 21. 9. 53. Sám. 2-ik 20. 16—20.) E nők azonban nemesak egyedül a hazáért tudtak lelkesedni, hanem szintugy mint férjeik s ifjaik ajtosságával ragaszkodtak az atyai hitvalláshoz is. Szívük egyenlőkép dobogott a nemzet dicsőségeért, valamint a hitért is! Midőn a pusztában egy szentség volt alakítandó, mely a népet vándorlásaiban kísérni rendeltetett, kiki gazdag adományokkal járult a szent célhoz, és a nők versengve igyekeztek szintugy ajándékok mint kézi munkák által a szent műnek fogamatot szerezni. S a mi majdnem hihetetlen, a tükörtől, a női hiúságnak ezen annyira kedvező eszközétől is önkényt megváltak, hogy azok esízott részéből a papi — mosdásokra szánt medenczék készülhessenek.

Az izraeliták még az állam — s nyilvános ügyek kezelésére sem tartották a nőt képtelennek. Deborah, egy közönséges s ismeretlen polgár neje, nehéz s vészteljes napokban állt mint bírónő a nemzet élén. Ő lázította a népet felkelésre a kanaaniti igázó ellen; ő birta ezt rá a husz évig türelmesen viselt jármot lerázni; s ő neki sikerült a határnépeknel oly félelmet gerjeszteni, hogy negyven évig nem merték az izraelitákat nyugtalanítani. Ő általa buzdítva mert a naphalita Barak is sereget gyűjteni, melylyel fényes diadalt nyert a hatalmas ellen fölött, bár ő maga Deborah kísérete nélkül nem merészelte e veszélyes vállalatot megkezdeni. De valóban nagy tekintélye is lehetett e nőnek a nemzet s annak vezéreie előtt, miután sikerült neki egy oly népben, mely hoszu időn át már megszokta volt a szolgaságot s sokkal gyengébb volt, mintsem hogy a hatalmas ellenel mérkőzhetnék, a szabadság iránti — elnyomott volt — érzelmeiket újra felébreszteni, s egy, a népnél akkor nagy tekintélyben álló egyént kénye szerint kormányozni.

Am kitetszik ama magasztos győzelmidalból, melyet a csak is saját erélyossége által kivitt diadal után dallott, hogy mily erélyesen buzgolkodott az övét az öröklött isten — imádáshoz visszavezetni, s az idegen szokásokat — a szolgaságnak ezen mindenkor következményét s hatását kiirtani. Ő tehát jogosan felkiálthatott nemes indulatában: „Pusztán valának Izraelben a városok; pusztán valának mig én fölkelék Deborah, mig én fölkelék egy anya Izraelben?“ (Birák 5. 7).

Rúth.*)

És szóla Bóaz hozzá ebédkor: „Jere ide! egyél a kenyérből; be is márthatod azt eczetünkbe; leült hát az aratók mellé és rakának elébe pergelt kalászkokat, evott, jól lakott és még hagyott is belőle. Midőn megint felkelt, hogy szedjen, megparancsolá Bóaz inasának mondván: „Még a kévek közül is szedjen, de azért meg ne szégyenítsétek őt. — Le is hánydorgáljatok neki a kalászkoból ott hagyván, hogy szedjen fel, meg ne dorgáljatok. — Szedett hát a mezőn estig; midőn akkor megcsépelé azt, a mit szedett, ez majdnem egy Efah árpa vala. —

*) Mult számunk tárczájában közöltük Rúth első két fejezetét magyarázó mutatványképen egyik belmunkatársunktól. Rúth másik két fejezetét Singer Adolf ur Eperjesről beküldött fordítása szerint közöljük.

Felvéve ezt magára és bemene a városba, midőn pedig látá napája a mit szedett, ki is vevé az, és adá neki azt a mit meghagya midőn már jól lakott vala. — Igy szóla: Hol szedtél ma? s hol szerezted? legyen az, ki oly kedveltetőleg fogadott, áldott!“ Elbeszélte hát napájának kinél szerez, mondván: „A férfi, kinél szereztem azt Bóaz.“ — Szól arra Noami menyéhez: Áldott legyen ő Istentől azért, hogy meg nem tagadá kegyelmét az élőköl mint a megholtaktól.“ — Még ezt hozzá tevé: „A férfi atyafiunk közel való rokoninkból. — És monda moabbeli Rúth: „ezt is mondá nekem: Ragaszkodjál eselédeimhez, mig nem végzik be az egész aratát.“ — És szóla Noami menyéhez, Rúthhoz: „Jól teszed, ha csak lány eselédivel kimégy, hogy rosszul ne bánjanak veled más mezején.“

Hozzá is ragaszkodott Bóaz eselédiehez felszedendő a buza és árpa aratásának végéig, minek utána megint napájánál maradt.

Harmadik fejezet.

Akkor imigy szolitá meg Noami: napája: „Nemde? lányom keres fel nyughelyet magadnak, hol jó állapotban leendsz? Azért ládd ama rokonunk Bóaz ki eselédjeivel valál, épen az éjen árpát szór a csűrben. Füröd, hát meg kend meg magad vedd fel öltözetet és eredj le a csűrbe; pedig ne mutasd magadat a férfi előtt mielőtt olvégzette vacsoráját. — Hanem legyen, midőn lefekszik, hogy jogyezd jól meg a helyet, hol hál; oda mész és lábai mellett lefokszol; meg fogja már mondani neked, mi tevő légy.“ — Felelé az: „Mindent, mit mondasz, meg teszek.“ — Le is ment a csűrbe és úgy tett, miként rendelé neki napája. Midőn t. i. Bóaz evott, ivott és jó kedvben lévén egy kéve rakás végén le is feküdt vala, ő halkán oda ment, lábai mellé lefeküvék. — Lőn pedig éjfél tájban úgy felijedt a férfi hogy meg-rázkodék, mert lám egy asszony szomély fekiüvék lábainál. — Mondá tehát: „Ki vagy te? és felele amaz: „én vagyok Rúth szolgálód; Ó! terjeszd csak szárnyaidat szolgálód fölébe, mert vérrokonom vagy.“ — És válaszolá az: „Áldott légy* Istentől leányom: e mostani jóságod még felülmulja ama elsőt, hogy az ifjanczok után nem jársz, legyenek akár szegények, akár gazdagok. — Azért lányom! ne félj! megteszem mind, mit mondasz, mert jól tudja egész város népe, hogy becsületes asszony vagy. Tehát, ha igaz ugyan, hogy vérrokon vagyok én, mégis él még egy nálam közelebb való rokon. — Azért hálj csak itt így ez éjen; legyen pedig holnap reggel, hogy ha ő mind rokon olveend jól, vegyen el, ha pedig nem? el veszek én! mint a mily igaz, hogy Isten él! Csak feküdj reggelig. — Feküvék tehát reggelig lábainál, pedig felkelt még mielőtt megösmerhetnék az emberek egymást; mert azt gondolá amaz; Ne jöjjön nyilvánosságra, hogy jött ez asszony csűrömbe. — És szóla hozzá: „Add csak ide szoknyádat, mely rajtad van, és tartsd föl; midőn pedig feltartotta bemért abba hat Efah árpát; annak utána bement a városba. — Midőn pedig amaz eljött napájához, kérdezé ez: Hogy áll dolgod lányom? Elbeszélé tehát neki mind azt, mit azon fééfi tett vele. — Hozzá tevé: E hat Efah árpát is ő adá nekem, mert azt mondá: vissza ne térj üroson napádhoz. — Mondá arra amaz: Várj csak lányom! mig nem tudod e dolog végét, mert nem nyugszik e férfi, mig el nem végzendette azt még ma.

Negyedik fejezet.

Bóaz pedig felment a kapuba ott leülendő, és imel ama vérrokon, kiről szólott az, ment épen el előtte, mondá tehát neki: „Jere be, ülj le itten, ismeretlen! névtelen!“ Be is tért és leült. — Vőn pedig az tiz férfit a város vénei közül s szóla hozzájuk: „Üljetek le itten; és leülénok. — Arra ökkép szolitá meg ama vérrokont: Azon szántóföldet, mely rokonunk Elimoleché vala eladta Nóami, ki Moab vidékeiből tért vissza.

— Meg gondoltam tehát, adjam tudtadra; azértis mondom: vedd meg az ittülök népem vénei előtt; mert ha te beváltandod, jól váltsd be, ha pedig nem tetszik beváltani csak mondd nekem hogy tudjam, minthogy magadon kívül senki, ki beválthatná; ha csak nem én ki vagyok utánad. És válaszolá az: Beváltom én.“ — Bóaz pedig így folytatta: Hanem a napon, melyen a földet átvette Noami kezéből; egyszersmind e kötelezést vállaltad magadra azon megholt nejét moabbeli Rúthot nőül elvevése által annak nevét föntartani örök birtoka fölött.“ Felelé arra a vérrokon: — „Úgy nem válthatom be, megronthatnám saját örökségemet, váltsd be csak te helyettem, mert be nem válthatom én.“ — Pedig a volt a szokás az előkorban Izraelben valami váltságnál vagy cserénél minden dolog megerősítése végett, leházá az egyik kesztyűjét, átadván azt másik felének, és ez volt a megtanúsítás jele Izraelben. — Mondá tehát a vérrokon Bóazhoz: Vedd magadnak és leházá keztyűjét. — Akkor imigy szólítá meg Bóaz a vérrokont és a jelenlevő népet: „Tanuk vagytok ti mai napon, hogy megvettem mind, mi Elimeleché mint mind azt a mije Chiljon és Machloné vala Noami kezéből. Még pedig moabbeli Rúthot Machlon nejét vettem nőül föntartandó a megholt nevét örök birtoka fölött, hogy annak neve el ne törültsék rokonai közül és helysége kapujából, ti tanuk vagytok ma.“ — Arra így felele a kapuban lévő nép még pedig a vének is. Mi tanuk vagyunk. — Adná Isten, hogy legyen a nő, ki most bemegy házába mint Rachel és Léah, kik fölépiték mindketten Izrael házá! Légy szert vagyonna Efrában és terjedjen el neved Bethlehemben. — Legyon pedig házad mint ama Perez háza — kit Támár szüle Jehudának az ivadéknál fogva, melyet ad neked Isten a fiatal asszonytól. — Elvevé tehát Bóaz Rúthot, ki miután neje lön elhalá őt; ada pedig Isten ennek terhességöt és szüle fiút. — Mondák akkor az asszonyok Noaminak: Áldott az Isten azért, hogy meg nem tagadá tőled ezen új pártfogót. — Bárcsak terjesztetnék el ennek neve Izraelben. — Leend is ő az ki felülditi kedélyed és táplál vénsegedben; mert menyed ki szeret téged szülé, és ki jobb hozzád hét fiunál. — Vevé pedig Noami e gyermeket kebelére és lön nevelő dajkája és nevezék azt a szomszédasszonyok oly névvel, mely azt mondja ki: „Született fia Noaminak; nevezék tudniillik Óbednak — segéd, ki lön Jisajnak atyja, a ki megint Dávid atyja vala. — E következő pedig Perez nemzedéke; Perez nemzé Cheezront. — Chezron nemzé Romt; Rom nemzé Aminadobat. — Aminadob nemzé Nachson nemzé Szalmát. — Szalmon nemzé Bóazt; Boaz nemzé Obédot. — Obéd nemzé Jisajt; Jisaj pedig nemzé Davidat.

P e s t.

A helybeli izr. községképviselő, melyet a községi előljáráóság körlevélileg hívott egybe, f. évi június 2-án délelőtt rendkívüli közgyűlést tartott Lányi Jakab községi előljáró elnöktele alatt és Polgár városi tanácsnok mint kir. biztos úr jelenlétében. A gyűlés főtárgyát a község méltóságának és nagyságának megfelelő iskola építése képezé. Az előljáráóság által kiküldött ideigl. építési bizottmány részéről előterjesztett javaslat tetszést aratott és a közgyűlés által az ügy gyors keresztül vitelével megbízott állandó épít. bizottmány, mely vagy 30 tagból áll és az iskola osztály s előljáráókon kívül építést és az ügy buzgó, tapasztalt pártolót is körébe számítja, oda utasított, hogy az építést július havában kezdesse meg. A bemutatott tervezetek közül a Wagner-féle lön elfogadva, mely költség átlagul 100,000 ftot vesz fel. — Miután az eddig gyűjtött önkéntes adakozások 46,000 ftra rugnak,

egyelőre a tervezett építésnek csak fele veendő fogantatba. Elhatározott, hogy a hiányzó összeg begyűtessék és hogy a községi pénztár minden új tehertől megkíméltsék. Az iskola a templom mögött levő udvartéren kétemeletesen s oly módon fog építtetni, hogy a templom és iskola épület között egy 16 ölnyi széles telek fenmarad, mely talán kertté fog alakíttatni. Az iskola építés ügye a mint eddig úgy ezentúl is, Holtscher F. községtandói előljáró közvetlen vezetése alatt fog állani, kinek eddig tanúsított erélye és buzgósága jövőben is legjobb reményekre jogosít.

Az ülés második tárgyát a jótákonysági osztály előljárója helyének betöltése képezé. Mint már említők a sok évi dicséretes fáradozásairól ismeretes előljáró, Herz Salamon úr huzamos betegeskedése folytán közsajnálatra állásáról lemondott helyébe eddigi érdeműs helyettese Hirsch Ignác úr lett egyhangúlag megválasztva, a választmányban ez által támadt hézag pedig Bergl Laj. köztiszteletben álló templomelőljáró által lön betöltve. Végül a közgyűlés a községi előljáráóságot megbízta hogy az 1861-ben fenállott községi alapszabályokat megvizsgálván azokat netalan szükségesnek talált módosításaival együtt határozat hozatal végett egy újabb közgyűlésnek terjeszsze elő.

A képviselet részéről Polgár tanácsnok úrnak az 1861-iki alapszabályok körüli érdemeiért köszönet mondatván a közgyűlés berekesztetett.

L E V E L E K.

S z a b a d k a 1867 Május 29.

A nyilvánosság elé általában — még ha közügyekről van is szó — inkább örvendetes eseményeket szeretnék hozni, hogy olyanok, kik haladás, művelés, vagy bármí tekintetben önhibájokból vagy azonkívül hátramaradtak, a jó példán felbuzdulva, követésre serkentessenek; azonban most, midőn a községek életében elharapózott rendellenességeket, vizsás eljárásokat a magas kormány kezdeményezése folytán, hozzájárultunkkal a korszellem igényelte szilárd alapra fektetett törvények által akarjuk gyógyítani, most a sebeket álszégyenből takarogatni, a hibákat fedezgetni, a bajok orvoslása elől — habár minnaguk szenvednénk is alatta — visszavonulni, nem hiba, hanem megboosáthatlan bűn volna. — Midőn községünkről akarok néhány szóval megemlékezni, fájdalom! akként vagyok azt kénytelen feltüntetni mint melyen a korszellem minden követelményei nyom nélkül vonultak el, haladásnak akár a cultus, akár az iskola terén semmi nyoma, ott vagyunk a hol 30 évvel ezelőtt voltunk: községünk ügyeit az idő intó parancsait nem értő előljáráóság vezeti, egy két tisztelet érdemlő kivétel a többség árja ellenében uszni képtelen; felvilágosodott szellemű és a haladási eszméknek hódoló rabbink minden orélye ily gáton megtörik. Ehez járul még szakadás magában a községben. Midőn az új tisztújítás be lön fejezve, két községi előljáró élükön a rabbival tisztelkedni voltak az ujon megválasztott tisztviselők néhány főbbjeinél, — ezek ellenében egy alsóbb rendű zsidó vendéglőben egy felfuvalkodott, tudatlan de pénzere büszke községi tag indítványozása folytán a vendéglős által szerkesztett és mintegy 50 többnyire a község legalsóbb rendű tagjainak aláírásával ellátott üdvözlő irat nyújtott át a polgármesternek, melyben a többi között az is ki van fejezve, hogy a jelen előljáráósággal ninesenek megelégedve és egy újabbnak megválasztatását kérik. Ha a cél tiszta volna, ha csakugyan a kor igényeinek inkább megfelelő előljáráóságot ohajtanának, mi is szívesen esatlakoznánk e kívánalmakhoz, azonban, itt a cél: önösség, az említett egyén előkelő községi hivatal, az iratot szerkesztett vendéglős pedig jegyzőséget akar a majdan megválasztandó községi előljáráóságban. — Nincs szükség arra, hogy az illetőn eljárást az azt megillető néven megnevezzük.

Sajnosan tapasztaltuk, hogy mintegy 350 családból álló községünket a pesti izr. községelőljáráóság a congressusra meghívni szándékosan vagy véletlenül elfelejtette, mi ugy hiszem

semmi esetre sem történik, ha községünk az utolsó években csak logparányibb életjelt is adott volna; én részemről ezen eljárást sem megmagyarázni, sem indokolni másképp nem tudom, miután sokkal kisebb községek is részesültek ily megtisztelőtében.

Ha örömmel registráljuk is azon városok neveit, melyekben hitsorsosainknak a választási jogot szabadelvűleg előlegezték, sőt melyekben a községtanácsba is egy két zsidó tag választott: úgy aránylag mégis sokkal nagyobb ama városok és községek száma az országban, melyeket a szabadelvűség ilyen szent lelke még nem szállt meg. Így városunkban nem találunk jónak a korszellomnak ilyen concessiókat tenni; megjő úgy is a minnek meg kell jönnie, — így szól a fatalisticus böles; — elég baj lesz az nekünk akkor is — így gondolkozik magában a szűkkeblű hazafi. Hogy azonban, kik ekkép gondolkoznak, sem nem bölesek, sem nem hazafiak már a bebizonyításra sem szorul, legkövetésük pedig a mienkre, midőn a művelt külföld az illetőknek példát szolgáltathat.

Sz. András junius 2-án.

T. szerkesztő ur!

Tudom, Ön csudálkozik azon, hogy megint alkalmatlankodom. Már bocsásson meg, de mióta méltóztatott becses lapjában leveletem közölni, egészen magamon kívül vagyok, egész írási düh fogott el! azt hiszem, hogy nagy ember vagyok és így hivatva nagy kérdésekben is véleményt adni. Hiába! így van ez a mostani világban; nagynak képzeljük magunkat, habár gyakran törpék vagyunk is. —

A mi kis községünkhez a pesti izr. hitközség nem küld meg körlevelet; és így csak lapjából értesültünk, hogy mi izraeliták is hivatva leszünk egy nagy fontosságú polgári kötelesség gyakorlatára, t. i. képviselőt küldhetünk a Pesten tartandó congressusra. — Mi ugyan kereskedő nép vagyunk; azért szívünk még is hangosan dobogott, mert e tényben jelét tekintettük azon új, jobb, szebb és boldogabb korszaknak, mely végre kell hogy ránk derüljön; — azon korszakot értem, melyben a zsidó nem áll jogtól megfosztottan; azon dicső kort, melyben a zsidó hazáját nem csak szive vonalmából, hanem polgári kötelességből is kénytelen szeretni.

Midőn a fentebbi hírt olvastuk az Ön becses lapjában egynehányan a fiatalabbak közül azonnal összeültünk és kezdtünk a felett vitázni, hogy mi legyen ezen congressusnak legfőbb tárgya. Miután minket leginkább az bosszant, hogy iskolánkban németül tanítanak, templomunkban a pap németül predikal, tehát azt határoztuk, hogy képviselőnk által odaműtödjünk, hogy az országos gyűlés egy a haza szívében Buda-Pesten felállítandó papi és tanító növelde alaprajzát vegye munkálatba és annak mi hamarábbi életbe léptetését sürgesse; — úgy vagyunk meggyőződve, hogy ez eszmét e hazában senki sem ellenzi sőt annak létesítésén és mi hamarábbi életbeléptetésén az összes magyar zsidóság törekszik.

Lásza t. szerkesztő ur! ez intézet gyors életbeléptetése nekünk nagyon is szívünkön fekszik. Csak képzelve el azokat a kellemetlenségeket, melyek közé jutunk az által, hogy tanítóink nem magyarok, és ezzel azon nehézségeket, melyekkel az iskolába járnai kezdő gyermeknek, ki előtt a nyelv, melyen oktatják, ismeretlen növény, küzdenie kell. — Vegye ezekhez még azt is, hogy dacára annak, hogy falunkban egy német lélek sincs, kereskedelmi könyveinket németül kell vinnünk; és ha egy kis írást akarunk csinálni vagy egy egyszerű folyamodványt bonyújtani, azért mindjárt a községi jegyzőhöz kell futnunk. — Minket itt szorit a eszma, azért azt szeretnők, ha ezen lenne mi hamarabb segítve. —

P. J.

Vegyes hírek.

— Érdemdús hitsorsunk, Hirschler Ignác orvostudor, ma reggel utazott egészsége helyreállítására végett németországi fürdőbe. Szívünk mélyéből óhajtuk, miszerint ne sokára teljes erőben térjen vissza, siker ezután is hitsorsosaink és a szenvedő emberiség érdekében sikerdesen működhessék.

— A pesti izr. hitközség előljárásága Ó Felsőge I. Ferencz József megkoronáztatásának ünnepélyére, következő czi-

mű héber nyelven irt magyarra fordított költeményt nyomatott: **Eljen a király! Szent hangzatok Ó Felsőge I. Ferencz József megkoronáztatásának ünnepélyére Buda Pesten.**

E kitűnő héber költeményt mint czimlapja mutatja az ismert joles héber író Bacher Simon írta, ki már Lessing „Bölcs Náthánját“ is remek héber fordításban eszközölte. — A 204 sorból álló költemény Leitner M. L. nyomdájában készült igen díszes kiállításban.

— Lapunk zártával értesülünk, hogy f. h. 28-án hunyt el Bécsben és 31-én temettetett el Keszthelyen Weltnér Mayer rendegi születésű és Keszthelyen lakó magányzó. Az elhunyt ismeretlen és visszavonulta élő nőtlen egyeniség volt. Életében kerülte a fényűzést és gyűlölte a pazarlást, de úgy látszik csakis azért, hogy halála után annál több szenvedő ember buján segítessék. Az elhunyt ugyanis 12000 főt készpénzben és egy 10000 forintos értékű házat hagyományozott a keszthelyi községnek még pedig azon kikötéssel, hogy a község egy kórházat alapítson, melybe a betegek vallás különbség nélkül felvétessenek. A temetés napján 100 főt rendelt kiosztani szegények között is tett egy alapítványt, hogy évenként „kadest“ mondjanak érte. Ez volt az elhunyt egész vagyona.

Béke poraira!

— A „Hon „S. A.“ Ujhelyről számos szülék“ aláírásával a következő nyilatkozatot hozza: A legutóbbi években hatóságilag ujjított meg az izraelita népiskolákra nézve az 1855. évben kelt Bach-Thun féle váltakozási rendszer, mely szerint minden iskolai tanító maga vezeti tanonczeit a létező egyes osztályokon át.

Nem szándékunk e helyt az ezen systema mellett és ellen felhozott okokat értekezésünk tárgyává tenni. Ezt mi, mint laikusok — szakavatott férfiakra örömet bizva, többek közt ez izben csak azon ránk háramlott szomorú valóságot kívánjuk itt felemlíteni, miszerint a fent nevezett rendszer iskoláinkba történt behozatala által — az idén a működésben levő német ajku tanítók — nem hisszük, hogy a magas kormány tudtával és beleegyezésével oktatják a felsőbb osztály fi- és lány növendékeit még a magyar nyelvben is, melyben ör legkövetésbe sem járhatnak. „Kinek nincs, az nem adhat!“ Ezen ferde eljárás annál is inkább káros befolyású a tanoncokra és a tanodára nézve, mert ezeknek nagyrésze legközelebb a gyakorlati életbe átlépve, édes hazai nyelvünk alapos megtanulására egykönnyen szert nem tehetnek, miáltal ezen a lakosok ellenszenvének dacára is fenálló kir. mintaiskola a kellő bizalomban és méltánylásban a mostani csekély arányban sem fog részesülni.

Miután pedig ezen tanoda, királyi nevével fogva az itteni hitközség hatáskörén és befolyásán kívül áll, gyermekeink nélkülözhetlen kiképzetése céljából nem marad egyéb hátra, mint ezen valóságos tényállást, melyhez hasonló esetek más tanodák részéről bőven elősoroltattak, a nyilvánosság ezen a kellő orvoslást siettető bíróság elibe juttatni azon benső óhaj kapcsában vajha vallás és oktatásügyi miniszterünk ó excellentiája ezen segélyért hangosan kiáltozó bajon erélyes atyai intézkedés által mielőbb segíteni kegyeskednék, nem várván, míg a tervezett izraelita egybegyűlendő népképviselőt által népnevelésünk és hitközségünk felvirágzásain ezéző sikeres lépések megtétnek.

— Az országos magy. izr. tanító-egyletnek tegnap (5-én) tartott választmányi gyűlésében Rosenberghenrik főtanító ur felajánlotta e társulatnak a tiszta jövedelmet, mit megjelenendő „dalfüzér“ című olvasókönyvének második része eredményezni fog. A választmány ezen az egylet érdekében lett ajánlatot köszönettel fogadta.

— Geigert, Európa egyik legtudományosabb rabbiját, Berlinben főrabbinak választották meg.

— A „Ben Chananjában“ olvassuk: Dr. Kohn J. f. hó 19-én egyhangulag lón prágai rabbi és hitszónoknak megválasztva.

— Amerikai lapok kuriozunként közölnek egy hírt, melytől bennünket inkább érdekel. Egy Cleveland városában lakó Mohel (ki a körülmetélést véghez vinni szokta) távsürgöny által értesült, hogy az ugynevezett „felső tó (Lake Superior) mellett 8 napos izraelita gyermek Mohel hiányában föl nem vétethető Abraham frigyébe. A derék férfi, a leghidegebb időjárás dacára a 1200 angol mérföldnyi útát megtette hogy e vallás szertartást véghez vihessen.

— Angolhonban az önkéntesek hadi szemléje alkalmával kisült, hogy aránylag igen sok zsidó belépett a honvédelmezők sorába.

— Az olasz parlamentbe közelebb 7 zsidó választatott. Ezekon kívül még két zsidó követjelölt volt kitűzve, kik azonban kisebbségben maradtak.

— A jassyi zsidók ügyében 3-dik Napoleon császár sajátkezü levelet intézett Románia fejedelméhez, melynek bevezetésében is mindjárt sajnálatát fejezi ki a fölött, hogy ma még a zsidók üldöztetése ellen szavát fel kell emelnie. Hasonlóképen megtette az osztrák diplomácia is a kellő lépéseket ezen üldözött zsidók érdekében. A hírneves francia akadémikus és journalista Trevozt-Paradol hatalmas tollával szintén partjukat fogja a moldovai zsidóknak.

London Egy keresztény végrendeletében 100 font sterlinget a Lower Norwood nevezetű zsidó kórháznak, 20 fontot a Belle Lane zsidó ingyen iskolának, 40 fontot a zsidó árvaháznak, 20 fontot a zsidó vakok intézetének s 20 fontot a New-Borogh-féle zsinagogának hagyományozott. A nemeslelkű hagyományozó neve Alexander Jones.

Belgium. A király Belgium ujonnan választott főrab-biját, Astruc urat, az igazságügyi miniszter jelenlétében fogadta s véle az ottani izraeliták állapotáról hosszasan értekezett.

Nizza. Josef Colombó, izraelita, a nizzai kereskedelmi törvényszék főbírája nevezetett ki.

SZERKESZTŐI LEVELEZÉS.

Temesvárra. Nem lehet néhány kikapott szónak neki menni és azokból az egészeztre ítéletet hozni, sziveskedjék az egészt beküldeni.

K—n úrnak Pesten. Kéziratát visszaküldöttük, legjobb akaratunk mellett sem használhatjuk, mert nem egészen lapunkba való.

N. Váradra. Fogadja köszönetünket.

Bajára. A dolgot elintéztük. F. írta. Szegedre. Mit jelentsen e mély hallgatás?

K. urnak Szegedre. Csak még egy két hétre kérünk türelmet

G. urnak Pécsen. Legközelebb.

G. K. urnak Zomborban Ugyanezen tárgyról M. ir cikksorozat. Mihelyt érkezésünk lesz, magánlevelet írunk önnek ez ügyben. A lapot megküldöttük.

H I R D E T É S E K.

A magyarhoni izraelita hitközségeknek.

ZSINAGOGAI KORONÁZÁSI ÜNNEPÉLY.

Zsoltár. 21.

ezimű dalt szerzett és kiadott magyar szöveggel

FRIEDMANN M.

FŐKANTOR.

Kapható a tulajdonosnál dohány-utca 5. sz.

Ára 20 kr. o. é.

Szerencsénk van a t. cz. közönséggel tudatni, hogy az ünnepelet hazafi Deák Ferencz ur megengedte, miként egy újszerkesztű aczéltollat

Deák-tolla

név alatt készítsünk és hozzunk forgalomba.

Hogy ezen kiváló kitüntetésnek némiképp megfeleljünk, a nyereség egy részét a Deák Ferencz ur védnöksége alatt álló árva-intézetnek ajánlottuk föl, és egy bizonyos összeget e célra már át is adtunk; másrészt azon voltunk, hogy ezen toll minőségénél fogva is méltó maradjon a kitűnő névhez, melyet visel.

Az egyetlen főraktárt Magyarhon számára

Leitner M. L. pesti kereskedő

czégre bízunk, a ki köteles lesz szabott árt megállapítani és nagybanvásárlóknak megfelelő árleengedést nyújtani.

Tisztelettel

D. Leonard et Catwinkel,

aczel-író-toll-gyárosok

Birmingham, Páris és Kölnben.

Vonatkozással a fentebbi hirdetésre, tisztelt üzletbarátainak s a t. cz. közönségnek, ezen tollat ajánlani bánsorkodom, azon megjegyzéssel, hogy az különös gondnal elkészítve, minden kéznök megfelel és nálam három rendbeli M. F. és E. F. jeggyel, — Deák Ferencz arczképével díszített tokban, — árultatik.

Egy tok ára 1 frt. 40 kr.

Tisztelettel

LEITNER M. L.

papir-kereskedés, üzletkönyvek gyára, vonalzó-intézet, könyv- és könyvmda. — Iroda és raktár

Lipótvárosi templomtéren, három korona-utca sarkán 14. szám alatt.

Első héber

hangoztató- s olvasókönyv

a magyarországi izraelita népiskolák számára, a magyar-héber-német olvasókönyvek II. része, írta

Schütz Manó,

a pesti izraelita minta-tanodának és képezdének héber nyelv tanítója.

Kiadja az Izraelita Magyar Egylet.

Ára 15 kr. o. é. Második bővített kiadás.

LEITNER M. L. Pesten,

papirkereskedés nagyban és kicsinyben.

Nagy választék mindennemű levél-, posta-, író-, gyöngy- és csomag-papirból, ugyszintén bőven ellátott raktár mindenféle rajz és írószerekkel, iskolai és irodai használatra.

Különös figyelemre méltónak ajánlható vonalzó-intézet s könyvkötési gyára, valamint kereskedelmi és iparkönyvekkel bőven ellátott raktára.

Ezen üzletágnak ajánlására hivatkozik a tek. Magyar föld-hitelintézet, a tek. Pannónia-gőzmalom, az első Budai gőzmalom, a tek. Pestbiztosító-intézet, és több társaságtól nyert dícsérő megelégedési nyilvántásokra, mely intézeteknek összes könyv-berendezésök különös elismerés mellett egyedül csak fenn nevezettnek gyárában készült.

Saját hártypapir-gyár

(Pergmentpapir-Fabrik).

Befőtt-gyümölcs-üvegek bekötésére.

Ezen már több év óta létező gyár tetemes javításokkal és nagyobbítva egészen angol modorra átalakított és gyártmánya még eddig fölül nem mult tökéletessége mellett 30% olcsóbb az angol és 15% a belföldi készítménynél.

Gyár, raktár és troda:

Lipótvárosi templomtéren s 3 korona-utczában.

Saját könyv- és könyvmdai intézet Lipótváros főut és vaciut szeglete 9. sz.